

Hemşirelerin Kültürlerarası Duyarlılık ve Empatik Eğilim Düzeylerinin Belirlenmesi

Determination of Intercultural Sensitivity and Empathy Levels of Nurses Working with Foreign Patients

Gülistan Yurdağül

Öğr. Gör. Dr., Kilis 7 Aralık Üniversitesi SHMYO, Kilis, Türkiye
ORCID ID: 0000-0002-6941-8240

Nuran Tosun

Prof. Dr., Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Programı, Gaziantep, Türkiye
ORCID ID: 0000-0002-8414-8269

ÖZET

Bu çalışmanın amacı; yabancı uyruklu hastalarla çalışan hemşirelerin kültürlerarası duyarlılık ve empati düzeylerini belirlemektir. Tanımlayıcı ve kesitsel tipte planlanmıştır. Mayıs-Ağustos 2019 tarihleri arasında, Güneydoğu Anadolu bölgesindeki bir ilde bulunan devlet hastanesinde yapıldı. Araştırmanın evrenini kurumda çalışan 250 hemşire; örneklemini ise belirtilen tarihlerde görevde olan, yabancı uyruklu hastalarla çalışan ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan 144 hemşire oluşturdu. Araştırma için etik kurul izni ve araştırmanın yapılacağı kurumdan yazılı onay alınmıştır. Veri toplama araçları olarak, hemşire bilgi formu, Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği (KDÖ) ve Empatik Eğilim Ölçeği (EEÖ-A) kullanıldı. Veriler SPSS 16.0 paket programında; sayı, yüzde, ortalama, standart sapma, student t-testi ve Anova testi kullanılarak değerlendirildi. Araştırmaya katılan hemşirelerin %72.9'unun kadın, %43.8'inin 26-30 yaşları arasında olduğu, %77.1'inin lisans ve lisansüstü eğitime ve %61.8'inin 1-3 yıl mesleki deneyime sahip olduğu belirlendi. Hemşirelerin KDÖ toplam puan ortalamaları $80,74 \pm 6,00$ ve EEÖ-A toplam puan ortalamaları $66,50 \pm 7,71$ olup, ölçek toplam puan ortalamaları arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı ilişki bulundu ($r=0,527$; $p<0,001$). Kadın hemşirelerin EEÖ-A toplam puan ortalamaları ($67,69 \pm 7,64$) erkek hemşirelerden ($63,34 \pm 7,10$) daha yüksek olup cinsiyetler arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulundu ($p<0,005$). Diğer değişkenler ile ölçek puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmadı ($p>0,005$). Yabancı uyruklu hastalarla çalışan hemşirelerin KDÖ ve EEÖ-A düzeylerinin yüksek olduğu, hemşirelerin EEÖ-A düzeyi artarken KDÖ düzeylerinin arttığı ve kadın hemşirelerin EEÖ-A düzeylerinin erkeklerden daha yüksek olduğu belirlendi. Daha büyük örneklem grubu ile çok merkezli ve hemşirelere verilen eğitimin etkinliğini ortaya koyan deneysel çalışmaların yapılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Empatik Eğilim, Hemşirelik, Kültürlerarası Duyarlılık, Yabancı Uyruklu Hasta

ABSTRACT

The aim of this study; to determine the intercultural sensitivity and empathy levels of nurses working with foreign patients. The descriptive and cross-sectional study was conducted between 20 May and 30 August 2019 at a public hospital in a province in southeastern Anatolia. The population of the study consisted of 250 nurses; The sample consisted of 144 nurses who were on duty at the specified dates, working with foreign patients and volunteering to participate in the study. Ethics committee permission was obtained for the

study and written approval was obtained from the institution where the research will be conducted. Nurse information form, Intercultural Sensitivity Scale (ISS) and Empathic Tendency Scale (ETS-A) were used as data collection tools. In the SPSS 16.0 package program; number, percentage, mean, standard deviation evaluated using the student t-test and Anova test. 72.9% of the nurses participated in the study were female, 43.8% were between the ages of 26-30, 77.1% had undergraduate and graduate education and 61.8% has 1-3 years determined to have professional experience. The mean score of the ISS of the nurses was 80.74 ± 6.00 and the total score of the ETS-A was 66.50 ± 7.71 , and a significant positive correlation was found between the mean scores of the scale ($r = 0.527$; $p < 0.05$). The mean score of ETS-A of female nurses (67.69 ± 7.64) was higher than that of male nurses (63.34 ± 7.10) and the difference between genders was found to be statistically significant ($p < 0.005$). No statistically significant difference was found between the other variables and the scale mean scores ($p > 0.005$). ISS and ETS-A levels of nurses working with foreign nationals were high, the level of ISS increased while the level of ETS-A of nurses increased and empathic tendency levels were higher than men. It may be suggested that a larger sample group and multicentre experimental studies which demonstrating the effectiveness of the education given to nurses.

Keywords: Empathic Tendency, Nursing, Intercultural Sensitivity, Foreign Patient

GİRİŞ

Genel olarak kabul edilmiş bir kültür tanımı olmamakla birlikte; kültür, bir toplumun üyesi olan her bir kişinin öğrendiği bilgi, inanç, değer, tutum, ahlak, gelenek gibi alışkanlıklarını ifade eden karmaşık bir terimdir (Jahoda, 2012). Kalabalıklaşan toplumlar kültürel çeşitlilikleri beraberinde getirmişlerdir. Toplumdaki farklı kültürler birçok kaynaktan toplumsal zenginlik olarak görülmekle birlikte bazı çatışmaların da kaynağı olabileceği bilinmektedir. Toplum içindeki farklı kültürlere mensup bireyler arasındaki çatışmanın en aza indirilebilmesi, bireylerin yüksek kültürel duyarlılığa sahip olmasıyla açıklanabilir (Yurttaş & Aras, 2020). Kültürlerarası duyarlılık ise, bireyleri farklı kültürel ortamlarda başarılı bir yaşam ve çalışma hayatına hazırlayan, farklı kültüre sahip insanlar hakkındaki fikirlerini analiz etmede bireylere yardımcı olan ve bireylerin farklı kültürel ortamlara ilişkin tecrübe elde etmesini sağlayan kültürlerarası yeterlilik olarak tanımlanmaktadır (Williamson & Harrison, 2010)

Kültürlerarası duyarlılık kültürlerarası iletişim becerisinin bir alt boyutu olarak kabul edilmektedir. İletişim becerilerinin temel unsurlarından biri ise empatidir. Empati; bir kişinin kendisini bir başkasının yerine koyarak onun duygu ve düşüncelerini doğal biçimde anlaması olarak ifade edilmektedir. Empatinin duygusal boyutu olan empatik eğilim; bireyin empati yapabilme kabiliyetini göstermektedir (Bulduk vd., 2011; Cevahir vd., 2008)

Kültürel çeşitliliğin artması eğitim, sağlık gibi çeşitli alanlarda verilen hizmetin kalitesini etkileyebilmektedir. Hizmet veren bireyin kültürel duyarlılık ve empatik eğilim düzeyinin düşük olmasının hizmet kalitesini olumsuz etkilediği bilinmektedir (Kilinç & Uludağ, 2017). Sağlık hizmetlerinde hasta ile en fazla zaman geçiren meslek üyesi hemşirelerdir. Hemşireler; temel sorumluluğu olan bakım fonksiyonunu, hasta ya da sağlıklı bireylerle kurduğu kişilerarası ilişkiler yoluyla yerine getirmektedir (Özcan, 2012). Hasta-hemşire arasındaki sağlıklı iletişimin sürdürülmesinde empatik eğilim önemlidir. Empatik eğilim anlayışı iletişim çatışmalarını engelleyerek daha anlamlı ilişkilerin kurulmasını sağlamaktadır. Sağlık-hastalık algısının her kültürde farklı olması hemşirelerin bu bakımı verirken empati yapmalarını da

gerekli kılmaktadır. Nitekim bireylerin kültürel değerleri, inanç ve tutumları hemşirelik bakımından yararlanmalarını etkileyebilmektedir. Son yıllarda hemşirelerin empatik bir anlayış içerisinde iletişim becerilerini kullanıp kişilerin kültürel farklılıklarına önem verdikleri ve bu yönde farkındalığın arttığı çeşitli yazınlarda belirtilmektedir (Hong vd., 2012; Öztürk & Öztaş, 2012; Prosen, 2015; Reihani vd., 2016).

Bu araştırmanın amacı; yabancı uyruklu hastalar ile çalışan hemşirelerin kültürlerarası duyarlılık ve empatik eğilim düzeylerinin belirlenmesidir.

GEREÇ ve YÖNTEM

Tanımlayıcı ve kesitsel tipte planlanan çalışma, 20 Mayıs-30 Ağustos 2019 tarihleri arasında, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki bir devlet hastanesinde yapıldı. Araştırmanın evrenini kurumda çalışan 250 hemşire; örneklemine ise belirtilen tarihlerde görevde olan, yabancı uyruklu hastalarla çalışan ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan 144 hemşire oluşturdu. Veriler SPSS 16.0 paket programında; sayı, yüzde, ortalama, standart sapma, Student t-testi, Anova, korelasyon ve regresyon analiz testi kullanılarak değerlendirildi. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak belirlendi.

Veri Toplama Araçları

Veriler; "Hemşire Bilgi Formu", "Empatik Eğilim Ölçeği-A (EEÖ)" ve "Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği" kullanılarak toplandı.

Kişisel Bilgi Formu; literatür doğrultusunda araştırmacı tarafından hazırlandı. Bu formda hemşirelerin yaş, cinsiyet, eğitim durumu, çalıştığı birim, birimde toplam çalışma süresi ile ilgili bilgileri sorgulanmaktadır. Empatik Eğilim Ölçeği-A (EEÖ-A); bireylerin empati kurma potansiyellerini belirlemek amacıyla Dökmen (1998) tarafından geliştirilen bir ölçektir (Dökmen, 1988). Ölçek 5'li likert tipte olup, 20 maddeden oluşmaktadır. Her maddeye 1'den 5'e kadar puan verilmektedir. Bu maddeleri toplarken 3, 6, 7, 8, 11, 12, 13 ve 15. maddeler ters kodlanmaktadır. Ölçekten alınacak en az puan 20, en fazla puan 100'dür. Puanın yüksek olması empatik eğilimin yüksek, düşük olması empatik eğilimin düşük olduğunu ifade eder.

Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği (KDÖ); öğretmen adaylarının kültürlerarası duyarlılık düzeylerini ölçmek için Chen ve Starosta tarafından (2000) geliştirilen 24 maddelik 5'li likert tipi ölçektir (Chen & Starosta, 2000). Türkçe geçerlilik ve güvenilirliği Bulduk ve ark. tarafından yapılmıştır (Bulduk vd., 2011). Ölçek puanının yüksek olması bireyin kültürlerarası duyarlılığının yüksek olduğunu, düşük olması bireyin kültürlerarası duyarlılığının düşük olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın Etik Yönü

Hasan Kalyoncu Üniversitesi Girişimsel Olmayan Etik Kurulu'ndan etik izin (karar 2019/85-14.06.2019) alındı. Araştırmanın yapıldığı hastaneden ve il sağlık müdürlüğünden yazılı onay alındı. Veri toplama araçları olarak kullanılan ölçekler için geçerlilik ve güvenilirlik yapan araştırmacılar ile iletişime geçilip ölçek kullanım izni alındı.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırmaya katılan hemşirelerin %72,9'u kadın, %43,8'i 26-30 yaşları arasında olduğu, %77,1'inin lisans ve lisansüstü eğitime sahip olduğu, %38,2'sinin dahiliye biriminde çalıştığı,

%95,1'inin klinik hemşiresi olarak çalıştığı ve %61,8'inin 1-3 yıl mesleki deneyime sahip olduğu belirlendi (Tablo 1). Elde ettiğimiz bu bulgular yapılan diğer çalışmalarla benzerlik göstermektedir (Arli, 2018; Arpacı & Özmen, 2014; Aslan vd., 2016; Baksi vd., 2019; Bulduk vd., 2011; Çingöl vd., 2021; Durgun vd., 2019; Günaydın & Ünsal Barlas, 2015; Kürtüncü vd., 2018).

Tablo 1. Hemşirelerin Sosyo-demografik Özelliklerine Göre Dağılımları

Demografik Değişkenler	Sayı	%	
Cinsiyet	Kadın	105	72,9
	Erkek	39	27,1
Yaş (Ort±ss=27.70±5.28) (Min=19, Max=45)	19-25	55	38,2
	26-30	63	43,8
	31 ve Üzeri	26	18,1
Eğitim Durumu	Lise	11	7,6
	Ön Lisans	22	15,3
	Lisans ve Lisansüstü*	111	77,1
Çalışılan Birim	Dahiliye	55	38,2
	Cerrahi	35	24,3
	Yoğun Bakım	34	23,6
	Acil Servis	20	13,9
Birim Görevi	Hemşire	137	95,1
	Yönetici Hemşire	7	4,9
Çalışma Yılı (Ort±ss=4.61±5.07) (Min=1, Max=26)	1-3 Yıl	89	61,8
	4-6 Yıl	32	22,2
	7 Ve Üzeri Yıl	23	16,0

* Sadece üç kişi lisansüstü eğitime sahiptir.

Hemşirelerin sosyo-demografik ve çalışma durumları ile EEÖ-A ile KDÖ toplam puan ortalamaları karşılaştırıldı (Tablo 2). Çalışmamızdan elde edilen bulgulara göre; hemşirelerin empatik eğilim puan ortalaması 66,50 olup, elde edilen bu sonuç, hemşirelerin empatik eğilim durumlarının orta düzeyde ve literatürle benzer olduğunu göstermektedir (Arpacı & Özmen, 2014; Babur & Özdelikara, 2020; Ergün vd., 2019; Günaydın & Ünsal Barlas, 2015; Kürtüncü vd., 2018; Özcan, 2012). Günaydın ve Barlas'ın hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme ve empatik eğilimlerini etkileyen faktörleri incelemek amacıyla yapmış oldukları çalışmalarında EEÖ-A toplam puan ortalamasını 53,25 olarak saptamışlardır (Günaydın & Ünsal Barlas, 2015). Tunç ve ark.'nın yoğun bakım ve yataklı servis hemşirelerinde duygusal emek stratejilerini empatik eğilim açısından incelemek amacıyla yapmış oldukları çalışmalarında EEÖ-A toplam puan ortalamasını 69,25 olarak bulmuşlardır (Tunç vd., 2014). Çalışmadan elde edilen EEÖ-A puan ortalaması literatürle benzerlik göstermektedir.

Çalışılan sonuçlara göre EEÖ-A ile cinsiyet arasında anlamlı fark bulunmuştur ($p<0,05$). Kadın cinsiyetin erkek cinsiyete göre empatik eğilimlerinin daha fazla olduğu söylenebilir. Kılınç ve Uludağ'ın sağlık çalışanlarının empatik eğilim ve agresif davranışları arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında, kadın cinsiyetin erkek cinsiyete göre empatik eğiliminin daha fazla olduğunu bulmuşlardır (Kılınç & Uludağ, 2017). Arpacı ve Özmen (2014) hemşirelik öğrencilerinin özgecilik ve empatik eğilim düzeyleri ve aralarındaki ilişkiyi incelemek için yapmış oldukları çalışmalarında kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre EEÖ-

A toplam puanlarını daha yüksek bulmuşlardır (Arpacı & Özmen, 2014). Elde edilen sonuca göre çalışmanın literatürle uyumlu olduğu söylenebilir.

Diğer değişkenlerle (yaş, eğitim durumu, çalışılan birim, birim görevi ve çalışma yılı) EEÖ-A ve KDÖ toplam puanı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 2. Hemşirelerin Sosyo-demografik Özellikleri ile EEÖ-A Toplam Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (N=144)

Demografik Bilgiler	Empatik Eğilim Ölçeği			
		Ortalama±SS	İstatistik	p
Cinsiyet	Kadın (n=105)	67,69±7,64	t=3,091*	0,002
	Erkek (n=39)	63,34±7,10		
Yaş	19-25 (n=55)	65,90±7,84	F=2,343**	0,100
	26-30 (n=63)	65,83±7,47		
	31 + (n=26)	69,45±7,65		
Eğitim Durumu	Lise (n=11)	66,80±6,23	F=0,02**	0,980
	Ön Lisans (n=22)	66,72±10,15		
	Lisans ve üzeri (n=111)	66,44±7,36		
Çalışılan Birim	Dahiliye (n=55)	66,21±7,36	F=0,098**	0,961
	Cerrahi (n=35)	66,57±8,18		
	Yoğun Bakım (n= 34)	67,09±8,51		
	Acil Servis (n=20)	66,24±6,92		
Birim Görevi	Hemşire (n=137)	66,23±7,65	t=-1,953*	0,057
	Yönetici Hemşire (n=7)	71,92±7,51		
Çalışma Yılı	1-3 yıl (n=89)	66,57±8,37	F=0,618**	0,893
	4-6 yıl (n=32)	65,24±6,27		
	7 ve üzeri yıl (n=23)	68,05±6,83		
	Ölçek Toplam puan	66,50±7,71		

* Student t-testi

**ANOVA

Kültürlerarası duyarlılık, kültürler arasındaki farklılıkları görebilmek ve anlayabilmek için gerekli olan öz istekliliği ifade etmektedir. Kültürlerarası farklılıkların anlaşılması sağlık bakım kalitesinin artmasına katkı sağlayacaktır (Valizadeh vd., 2017). Jain, deneysel tipte yapmış olduğu çalışmasında, kültürlerarası duyarlılık eğitimi sonrası, müdahale grubundaki katılımcıların kültürlerarası duyarlılığının arttığını belirtmiştir (Jain, 2013). Toda ve Maru Japon hemşirelerin kültürlerarası duyarlılıklarını inceledikleri çalışmalarında, KDÖ toplam puanını 76,33 olarak bulmuşlardır (Toda & Maru, 2018). Ülkemizde yapılan bazı çalışmalarda KDÖ'nin toplam puan ortalamasının sağlık çalışanları ve sağlık alanındaki öğrenciler için 78,42 ile 91,28 arasında değiştiği görülmektedir (Arli, 2018; Aslan vd., 2016; Baksı vd., 2019; Bulduk vd., 2011; Kılıç & Sevinç, 2018). Çalışmadan elde edilen KDÖ'nin toplam puan ortalaması 80,74 olup, ülkemizde ve yurt dışında yapılan çalışmalarla benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 3. Hemşirelerin Sosyo-demografik Özellikleri ile KDÖ Toplam Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (N=144)

Demografik Bilgiler	Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği
---------------------	----------------------------------

		Ortalama±SS	İstatistik	p
Cinsiyet	Kadın (n=105)	80,82±5,98	t=0,245*	0,804
	Erkek (n=39)	80,54±6,14		
Yaş	19-25 (n=55)	80,09±6,66	F=0,542**	0,583
	26-30 (n=63)	81,06±5,76		
	31 + (n=26)	81,35±5,15		
Eğitim Durumu	Lise (n=11)	81,09±6,35	F=0,122**	0,885
	Ön Lisans (n=22)	80,18±6,26		
	Lisans ve üzeri (n=111)	80,82±5,97		
Çalışılan Birim	Dahiliye (n=55)	80,22±5,17	F=0,323**	0,809
	Cerrahi (n=35)	81,37±5,88		
	Yoğun Bakım (n= 34)	81,12±6,97		
	Acil Servis (n=20)	80,45±6,89		
Birim Görevi	Hemşire (n=137)	80,59±6,03	t=-1,607*	0,181
	Yönetici Hemşire (n=7)	83,71±4,96		
Çalışma Yılı	1-3 yıl (n=89)	80,66±6,02	F=0,838**	0,664
	4-6 yıl (n=32)	80,66±6,41		
	7 ve üzeri yıl (n=23)	81,17±5,60		
	Ölçek Toplam puan	80,74±6,00		

* Student t-testi

**ANOVA

Hemşirelerin EEÖ-A ile KDÖ toplam puanları arasındaki ilişki incelendiğinde; güçlü düzeyde, anlamlı ve olumlu ilişki ($r=0,527$, $p<0,001$) olduğu bulundu. Buna göre hemşirelerin kültürlerarası duyarlılık puanları artarken empatik eğilim düzeyleri de artmaktadır. Kürtüncü ve ark.'nın yataklı tedavi kurumlarında çalışan hemşirelerin kültürlerarası duyarlılıkları ile empati düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında, hemşirelerin empatik eğilimleri ile kültürlerarası duyarlılıkları arasında pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı ilişki bulmuşlardır (Kürtüncü vd., 2018). Çetişli ve ark. hemşirelik birinci ve dördüncü sınıf öğrencilerinin empatik eğilim ve kültürlerarası duyarlılıklarını incelemişler ve hemşirelik öğrencilerinin empati düzeyleri ile kültürlerarası duyarlılık düzeyleri arasında ilişki olduğunu bulmuşlardır (Çetişli vd., 2016). Araştırma sonucuna göre, EEÖ-A ve KDÖ arasında ilişki bulunmuştur ve elde edilen bu bulgunun literatürle benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4. Hemşirelerin Kültürlerarası Duyarlılıkları ile Empatik Eğilimleri Arasındaki İlişki

Değişken	Empatik Eğilim	Kültürlerarası Duyarlılık
Empatik Eğilim	1	0,527**
Kültürlerarası Duyarlılık	0,527**	1

* $p<0,05$. ** $p<0,01$.

Regresyon analizi için değişkenler arasında doğrusal ilişkinin varlığı koşulu karşılandığından empatik eğilimin kültürlerarası duyarlılık üzerindeki nedensellik etkisini belirlemek amacıyla değişkenler arasında basit regresyon analizi yapılmıştır.

Anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olduğu için kurulan regresyon modeli anlamlıdır. Analiz sonuçlarına bakıldığında; empatik eğilim $p<0,05$ olduğu için, kültürlerarası duyarlılık durumlarının empatik eğilimleri üzerine pozitif yönde anlamlı bir etkiye sahiptir. Çalışanların

empatik eğilim düzeyi yükseldikçe kültürlerarası duyarlılığı artmakta; empatik eğilim düzeyi düşükçe kültürlerarası duyarlılıkları da düşmektedir. Kılınç ve Uludağ yapmış oldukları çalışmalarında Empatik eğilim ile saldırganlık düzeyi arasında regresyon analizi yapmışlar; analizi sonucunda genel olarak empatik eğilimin saldırganlık üzerine negatif yönlü anlamlı bir etkisinin olduğunu belirlemişlerdir (Kılınç & Uludağ, 2017).

Tablo 5. Hemşirelerin Kültürlerarası Duyarlılık Düzeylerinin, Empatik Eğilim Düzeylerini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi

Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken	B	Std. Hata	(β)	t	P
Empatik Eğilim	Kültürlerarası duyarlılık	0,41	0,05	0,52	0,38	0,00
R= 0,527 R2=0,278 F=54,576 p<0,001						

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma sonucunda çalışmaya katılan hemşirelerin EEÖ-A toplam puan ortalamaları ve KDÖ toplam puan ortalaması literatürle uyumlu ve yüksek bulunmuştur. Hemşirelerin empatik eğilimi ile kültürlerarası duyarlılıkları arasında pozitif yönde güçlü düzeyde ilişki bulunmuş olup, hemşirelerin kültürlerarası duyarlılık durumlarının empatik eğilimlerini %27,8 oranında etkilediği saptanmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda hemşirelere verilen hizmet içi eğitimde yapılacak olan kültürlerarası duyarlılık programları aynı zamanda hemşirelerin empatik eğilimlerini de güçlendirecektir. Bununla birlikte üniversitelerdeki hemşirelik eğitimlerinde verilecek olan empati eğitimleri, kültürlerarası duyarlılık konu ve dersleri, hemşirelik öğrencilerinin de iletişim yönlerini ve kültürel duyarlılıklarını arttıracaktır. Böylece öğrencilerin duygusal bakımdan daha güçlü, anlayışlı ve daha iyi birer iletişimci olarak mesleklerini uygulayabilmelerine katkı sağlayacaktır. Daha büyük örneklem grubu ile çok merkezli ve hemşirelere verilen eğitimin etkinliğini ortaya koyan deneysel çalışmaların yapılması önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Arli, Ş. K. (2018). Cerrahi Hemşirelerde Merhamet ve Kültürlerarası Duyarlılığı Etkileyen Faktörler. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 27(4), Article 4.
- Arpaci, P., & Özmen, D. (2014). Hemşirelik öğrencilerinin özgecilik ve empatik eğilim düzeyleri ve aralarındaki ilişki. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma*, 11(3), Article 3.
- Aslan, S., Yılmaz, D., Kartal, M., Erdemir, F., & Güleç, H. (2016). Determination of Intercultural Sensitivity of Nursing Students in Turkey. *International Journal of Health Sciences & Research*, 6(11), 201-208.
- Babur, S., & Özdelikara, A. (2020). Hemşirelik Öğrencilerinin Merhamet Düzeyi ve Empatik Eğilim İlişkisi. *Acibadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 0-0. <https://doi.org/10.31067/0.2020.271>

- Baksi, A., Sürücü, H., & Duman, M. (2019). Evaluation of The Intercultural Sensitivity and Related Factors of Nursing Students. *Journal of Academic Research In Nursing*, 5(1), 31-39. <https://doi.org/10.5222/jaren.2019.75046>.
- Bulduk, S., Tosun, H., & Ardıç, E. (2011). Türkçe Kültürler Arası Duyarlılık Ölçeğinin Hemşirelik Öğrencilerinde Ölçümsel Özellikleri. *Türkiye Klinikleri J Med Ethics*, 19(1), 25-31.
- Cetişli, N. E., Işık, G., Öztornaci, B. Ö., Ardahan, E., Uran, B. N. Ö., Top, E. D., & Avdal, E. Ü. (2016). Hemşirelik Öğrencilerinin Empati Düzeylerine Göre Kültürlerarası Duyarlılıkları. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(1), Article 1.
- Cevahir, R., Çınar, N., Sözeri, C., Şahin, S., & Kuşuoğlu, S. (2008). Ebelik Öğrencilerinin Devam Ettikleri Sınıflara Göre Empatik Becerilerinin Değerlendirilmesi. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 3(7), 3-15.
- Chen, G.-M., & Starosta, W. J. (2000). *The Development and Validation of the Intercultural Sensitivity Scale*.
- Çingöl, N., Karakaş, M., Çelebi, E., & Zengin, S. (2021). Determining the effect of an intercultural nursing course on empathic skill and intercultural sensitivity levels: An intervention study. *Nurse Education Today*, 99, 104782. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2021.104782>
- Dökmen, Ü. (1988). Empatinin Yeni Bir Modele Dayanılarak Ölçülmesi ve Psikodrama İle Geliştirilmesi. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 21(1), Article 1. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000999
- Durgun, H., Uzunsoy, E., Tümer, A., & Huysuz, K. (2019). Hemşirelik Öğrencilerinin Kültürlerarası Duyarlılıkları ile Dünya Vatandaşlığı İçin Karakter ve Değerler Algıları. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 2(2), 87-95.
- Ergün, S., Duran, S., Işık, R., Kizil Sürücüler, H., & Çalışkan, T. (2019). Empathic tendencies and empathic skill levels of nursing students: A descriptive and cross-sectional study. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(3), 150-155. <https://doi.org/10.30934/kusbed.584537>
- Günaydın, N., & Ünsal Barlas, G. (2015). Determination The Critical Thinking and Empathy Disposition of Nursing Students. *Middle Black Sea Journal of Health Science*, 1(3), 1. <https://doi.org/10.19127/mbsjohs.27159>
- Hong, M., Lee, W. H., Park, J. H., Yoon, T. Y., Moon, D. S., Lee, S. M., & Bahn, G. H. (2012). Changes of empathy in medical college and medical school students: 1-year follow up study. *BMC Medical Education*, 12(1), 122. <https://doi.org/10.1186/1472-6920-12-122>
- Jahoda, G. (2012). Critical reflections on some recent definitions of “culture”. *Culture & Psychology*, 18(3). <https://doi.org/10.1177/1354067X12446>
- Jain, S. (2013). Experiential Training For Enhancing İntercultural Sensitivity. *Journal of Cultural Diversity*, 20(1), 15-20.
- Kılıç, S. P., & Sevinç, S. (2018). The Relationship Between Cultural Sensitivity and Assertiveness in Nursing Students from Turkey. *Journal of Transcultural Nursing*, 29(4), 379-386. <https://doi.org/10.1177/1043659617716518>

Kilinç, M., & Uludağ, A. (2017). The Relationship Between Aggressive Behavior And Empathic Tendency Levels Of Health Workers. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 16(3), Article 3. <https://doi.org/10.21547/jss.307207>

Kürtüncü, M., Arslan, N., Çatalçam, S., Yapıcı, G., & Hirçin, G. (2018). Yataklı Tedavi Kurumlarında Çalışan Hemşirelerin Kültürlerarası Duyarlılıkları ile Sosyo-demografik Özellikleri ve Empati Düzeyleri Arasındaki İlişkisi. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 20(1), 44-56.

Özcan, H. (2012). Hemşirelerin Empatik Eğilim Ve Empatik Becerileri:Gümüşhane Örneği. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(2), Article 2.

Öztürk, E., & Öztaş, D. (2012). Transkültürel Hemşirelik. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 1(1), Article 1.

Prosen, M. (2015). Introducing Transcultural Nursing Education: Implementation of Transcultural Nursing in the Postgraduate Nursing Curriculum. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 174, 149-155. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.01.640>

Reihani, M., Keshavarz, Z., Vedadhir, A., & Zaeri, F. (2016). Cultural safety in motherhood: Evidence from midwives and nurses in the multicultural context of Iran society. *Medical Ethics Journal*, 10(36), 55-64.

Toda, T., & Maru, M. (2018). Cultural Sensitivity of Japanese Nurses: Exploring Clinical Application of the Intercultural Sensitivity Scale. *Open Journal of Nursing*, 8(9), Article 9. <https://doi.org/10.4236/ojn.2018.89048>

Tunç, P., Gitmez, A., & Boothby, M. (2014). An Investigation of Emotional Labor Strategies on The Basis of Empathy Among Nurses Working at Intensive Care and Inpatient Units. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 15(1), 45-54. <https://doi.org/10.5455/apd.45762>

Valizadeh, L., Zamanzadeh, V., Ghahramanian, A., & Aghajari, P. (2017). The Exploration of Culturally Sensitive Nursing Care in Pediatric Setting: A Qualitative Study. *International Journal of Pediatrics*, 5(2), Article 2.

Williamson, M., & Harrison, L. (2010). Providing culturally appropriate care: A literature review. *International Journal of Nursing Studies*, 47(6), 761-769. <https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2009.12.012>

Yurttaş, A., & Aras, G. N. (2020). Hemşirelik Öğrencilerinin Kültürlerarası Duyarlılıkları ile Empati Düzeyleri Arasındaki İlişki. *Genel Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(3), Article 3.